

Statsminister Jan P. Syse
8. juni 1990

Stortingets debatt om Handelsministerens redegjørelse om
EFTA/EF-prosessen.

Ærede President,

Den 13. og 14. juni reiser jeg til Gøteborg for å markere EFTAs 30-års jubileum sammen med mine EFTA-kolleger. Det er ikke et jubileum som inviterer til å se bakover. Vi skal markere begynnelsen på noe nytt. Vi møtes bare en uke før formelle forhandlinger mellom EFTA og EF kommer i gang. Trådene samles.

Vi tar fatt på det arbeid som har vært forberedt siden tidlig i 1989. Dengang samlet et bredt Stortingsflertall seg om å gå inn for en EØS-avtale mellom EFTA og EF. I mellomtiden har det kommet fart i den norske Europa-debatten. Men det har foreløpig ikke endret Stortingsflertallets syn. Regjeringen - og jeg understreker hele Regjeringen - arbeider målrettet for at EFTA/EF-prosessen skal gi konkrete resultater.

I de nærmeste månedene vil det handle om EØS-forhandlingene. Vi har lagt den forberedende fasen bak oss. Vi har kartlagt EFs regelverk Vi har konkludert med at vi ønsker en overveldende del inntatt i en EØS-avtale. Nå skal det forhandles. Vi vil, slik det er åpnet for, kreve unntak og overgangsordninger på områder av fundamental nasjonal

interesse. Men vi er oss bevisst at en EØS-avtale mister sin verdi dersom den gjennomhulles av unntak.

Handelsministeren har grundig redegjort for norske holdninger i forhandlingene. De er vel forankret innen rammen av Lysebu-erklæringen og de redegjørelser som er gitt overfor Stortingets organer. Den løpende kontakten med Stortinget vil fortsette utover sommeren og høsten. Regjeringen legger avgjørende vekt på at et bredest mulig Stortings-flertall slutter seg til den politikk som føres på dette viktige utenrikspolitiske området.

Det er et vanskelig arbeide. Ingen har noen gang sagt noe annet. Det finnes ingen blåkopi å følge. Likevel er vi ambisiøse. Vi vil ikke bare ha en avtale som ivaretar viktige næringsøkonomiske interesser. Vi vil også at avtalen skal styrke samarbeidet på områder utenfor det indre marked. Og vi vil ha ordninger som sikrer EFTA-landene meningsfull medbestemmelse i EØS. Dette vil vi presse på for i forhandlingene. Vi skal ikke vike ved fronten fordi EF-kommisjonen legger frem et mandat noen oppfatter som stramt i forhold til tidligere signaler. Nå skal vi holde hodet kaldt og arbeide for løsninger som ivaretar våre interesser. La oss ikke diskutere sluttresultatet før forhandlingene er kommet i gang.

Vi har begynt et løp og det vil vi fullføre. I så måte er EØS-forhandlingene å sammenlikne med et skihopp. Man kan ikke

hoppe litt. Enten sparker man fra for fullt, eller så lar man være å hoppe. Vi har satt utfor. Da hverken kan eller vil vi nå stanse opp og diskutere valg av hoppbakke. Vi må fullføre svevet. Så får vi deretter avgjøre om Norge trenger nye hopp i større bakker senere.

Vi har ikke mye tid å miste, tidsmarginene blir knappere. Den politiske dagsorden i Europa likner ikke mye på den vi opplevde dengang EFTA/EF-prosessen ble satt i gang. EFTA og EF har felles interesse i å gjøre unna i allefall hovedelementene i EØS-avtalen innen utgangen av året. Vi må unngå at opprettelsen av EØS skyves nedover på prioritetslistene. Fremdriften må holdes.

Derfor arbeider Regjeringen for at EFTA-landene i Gøteborg samler seg om et felles opplegg for forhandlingene med EF. Vi trenger et entydig politisk startsignal for forhandlingene. I innspurten før Gøteborg-møtet har det vist seg vanskelig å samle EFTA-landene om felles posisjoner i ett og alt. Det er nå behov for en kraftinnsats for å bringe dem sammen om et troverdig forhandlingsopplegg. Alle detaljer behøver ikke være avklart, EFTAs forhandlingsposisjoner vil være i kontinuerlig utvikling gjennom forhandlingene. Men hovedelementene må være på plass.

Tømmene må samles. Her påligger det EFTA-landene et felles ansvar. Sammen har vi gjennomført kartleggingsprosessen. Sammen har vi presset på for tidlig forhandlingsstart. Derfor

kan vi ikke godta om enkelt-land nå sår tvil om viljen og evnen til å snakke med en stemme.

Ved årsskiftet advarte jeg mot å tro at EF-samarbeidet ville bli utvannet eller forsinket som følge av utviklingen i Øst-Europa. Jeg advarte mot å tro at vi hadde god tid. I dag vet vi at tempoet ble ikke satt ned. Det ble satt opp.

Ja, EF knytter nå nye og sterkere bånd til landene i Øst-Europa. 17 millioner øst-tyskere bringes helt inn. Men dette skjer

- samtidig med at timeplanen frem mot det indre marked holdes;
- samtidig med at arbeidet frem mot en økonomisk og monetær union går etter planen;
- og samtidig med at et bredere politisk og utenrikspolitisk samarbeid er satt på dagsorden.

Dette er en utvikling vi må hilse velkommen. Sterkere og bredere samarbeidsordninger er et bidrag til et mer politisk Europa. En kraftigere politisk dimensjon er et bidrag til et mer demokratisk Europa. Og et omfattende utenrikspolitisk samarbeid er et bidrag til et Europa som knyttes sammen gjennom politiske beslutninger og ikke bare av økonomiske krefter og betraktninger. Vi er - med andre ord - alle tjent

med det som nå finner sted, uansett om vi er medlem av EF eller ikke.

Men det reiser spørsmål om vår egen medvirkning.

Forbundskansler Kohls tale i går satte dette perspektiv i fokus. Hans uttalelser om norsk, svensk og finsk EF-medlemskap reflekterer etter min oppfatning et ønske om en sterkere nordisk deltakelse i den politiske nyskaping som nå finner sted i Europa. Hans interesse for Norge og Norden understrekes også ved at forbundskansleren i august besøker Norge for å føre politiske samtaler.

For noen år siden ble EF utvidet sydover. Nå åpner det seg østover. Behovet for et sterkere nordisk innslag i europeisk politikk er klart. For oss - men jeg tror også for Europa.

Hva betyr dette i praktisk politikk?

- For det første at arbeidet med en EØS-avtale må føres frem med full kraft. Jo bredere støtte dette arbeidet får, jo større er mulighetene for at vi skal lykkes.
- For det andre at EØS-samarbeidet må gis en politisk dimensjon. Vi må få til institusjonelle ordninger som åpner for en slik dialog.
- For det tredje at vi fra norsk side bygger ut kontakten med EF-landenes utenriks- og sikkerhetspolitiske

drøftelser. Når dette samarbeidet omformes og utvides krever en styrking av vår egen innsats. I dette arbeidet må ikke fortape oss i spørsmål om formelle ordninger. Slike ordninger er selvsagt viktige. De må være på plass. Men vår innsats må gå videre. Vi må målbevisst bygge opp en dialog på ulike plan og sikre oss at norske synspunkter kommer sterkere frem.

Når president Mitterrand og forbundskansler Kohl om noen dager møtes for 66. gang så gjenspeiler dette selvsagt at samarbeidsordninger er på plass. Men det illustrerer også hvilken samarbeidskultur som er bygget opp. Denne kultur må vårt eget land veves tettere inn i.

I de nærmeste ukene vil jeg møte en rekke av EF-landenes statsministre. Jeg vil gjøre det klart at Norge ønsker et nærmest og bredest mulig samarbeid innenfor de rammer Stortingsflertallet har lagt. Det vil være en klar forskjell mellom hva vi kan oppnå innenfor disse rammer og hva EF-medlemskap kan gi. Men Europa er i omforming - økonomisk og politisk. Vårt land berøres - økonomisk og politisk. Vi må medvirke så godt vi kan.

Derfor må vi i dag konsentrere oss mindre om de begrensninger som ligger i vår politikk og mer om hva vi kan få til innenfor disse rammer. Så får vi, som sagt, drøfte vårt forhold til den større hoppbakken når det svevet vi nå skal gjennomføre er avsluttet.